

DRZEWA OWOCOWE. Szkodniki czereśni

Kwieciak czyha na czereśnie

Sad czereśniowy, założony na odpowiednim stanowisku, odpowiadającym wymogom danego gatunku i odmiany, właściwie nawożone drzewka, a także odpowiednie ich cięcie, zapewnią sukces w plonowaniu. Jednak to nie wszystko, co trzeba zrobić, aby osiągnąć cel w postaci dobrego czereśniowego plonu.

Do niezbędnych zabiegów należy jeszcze dołączyć ochronę drzew przed szkodnikami i chorobami, które w każdym okresie wegetacyjnym wymagają od sadowników dużych nakładów pracy i środków finansowych. W tym sezonie wegetacyjnym warto zapoznać się z nowym szkodnikiem, czyli muszką plamoskrzydłą *Drosophila suzukii*, która coraz bardziej masowo występuje

w sadach na zachodzie Europy. Uszkadza ona owoce miękkie (truskawki, maliny, borówki), a także owoce pestkowe, w tym i czereśnie.

■ Nasionnica trześniówka

Rhagoletis cerasi

Muchówka z rodziny nasionnicowatych *Trypetidae*. Owad dorosły nasionnicy trześniówki ma długość 5 mm, na przezroczystych skrzydłach ma ciemne, wyraźne poprzeczne przepaski. Na tułowiu, pomiędzy skrzydłami ma żółtą tarczkę. Koloru żółtego ma też czoło i przód

głowy. Jaja mlecznobiałe, długości 0,7 mm. Larwy białe, beznogie, długości 4 mm. Bobówka jest koloru słomkowożółtego, długości 5 mm.

Robaczywe czereśnie

Myszę, że każdy z nas trafił kiedyś na robaczywą czereśnię. Była to larwa nasionnicy trześniówki, która najsilniej opanowuje odmiany czereśni najpóźniej dojrzewających. Poczwaraki zimują w bobówkach, w glebie, na głębokości około 5 cm. Wylot muchówek przypada na przełomie maja i czerwca, kiedy temperatura gleby podniesie się do 13 °C. Wylot trwa do końca czerwca (szczyt wylotu ma miejsce w pierwszej dekadzie czerwca, potem ok. 20 czerwca), nasionnica składa jaja do połowy lipca, ok. 7 dni od wylotu, przez okres ok.

Tabela 1. Profilaktyka i zwalczanie – nasionnica trześniówka

Nasionnica trześniówka

- Wylatuje w okresie pełni kwitnienia robinii akacjowej.
- Do ustalenia terminu zabiegu pomocne są pomarańczowe tablice lepowe.
- Lustracje: Przeprowadzać od końca maja do pierwszej dekady lipca.
- Próg zagrożenia: 2 muchówki odłowione na jedną pułapkę.
- Ochrona chemiczna: opryskiwanie drzew 7-9 dni po wylocie pierwszych much i powtórzenie zabiegu ok. 2 tygodnie później (ustalonym na podstawie odłowów na tablicach lepowych).
- Calypso 480 SC, Mospilan 20 SP, Stark 20 SP.

Tabela 2. Profilaktyka i zwalczanie – muszka plamoskrzydła

Muszka plamoskrzydła

- Owoce pozostawione w sadzie lub w jego pobliżu należy usuwać z plantacji, gdyż stanowią źródło pokarmu oraz miejsce rozwoju szkodnika. Owoców nie kompostować na przyznzie na otwartej przestrzeni, należy je zakopywać na głębokość większą niż 60 cm.
- Wycinać rośliny dziko rosnące wokół sadów, które również mogą być siedliskiem do rozwoju szkodnika, np. dzikie jeżyny, maliny, dzika róża, bez czarny, czereśnia ptasia.
- Zakładanie siatek ochronnych, które uniemożliwiają im dotarcie do roślin żywicielskich.
- Lustracje, monitoring: zawieszanie w sadach, jagodnikach pułapek z płynem wabiącym, co tygodniowe przeglądanie pułapek, uzupełnianie płynu wabiącego, przegląd owoców w czasie zbiorów (Dokładny opis monitoringu na stronie Instytutu Ogrodnictwa w Skierniewicach: Metodyka prowadzenia obserwacji występowania muszki plamoskrzydłej (*Drosophila suzukii* Matsumura) w Polsce).
- Próg zagrożenia: średnia liczba osobników (samice+samce) w pułapce na tydzień:
 - Presja szkodnika:
 - >300 – bardzo wysoka
 - 100-300 – wysoka
 - 10-100 – średnia
 - <10 – niska
- Chemiczne zwalczanie: Patriot 100 EC, Calypso 480 SC.

30 dni. Samica może złożyć w tym czasie 100-250 jaj. Do jednego owocu składane jest tylko jedno jajo. Larwy wylęgają się po ok. 10 dniach, żerują w owocach przez około trzy tygodnie.

Po zakończeniu żerowania wychodzą z owocu i spadają na ziemię, gdzie w wierzchniej warstwie gleby tworzą bobówkę, w której następnie dochodzi do przepczwarzania.

■ Muszka plamoskrzydła***Drosophila suzukii***

Muchówka z rodziny wywilżnowatych. Łatwo ją pomylić z muszką owocową, obie muchówki posiadają bowiem czerwone oczy, ciało w kolorze bursztynu, długość ciała 2-3mm. Muszkę owocową zwabiają przejrzyste, uszkodzone owoce. Natomiast muszkę plamoskrzydłą interesują owoce zdrowe, nieuszkodzone, dojrzewające i dojrzałe. S a m i c e muszki pla-

moskrzydłej posiadają pokładełka, które są bardziej ząbkowane i silnie usklerotyzowane, aby nacinać skórki owoców i składać jaja do ich wnętrza. Muszka owocowa nie ma tak dobrze wykształconych ząbków na pokładelku. Samce muszki plamoskrzydłej posiadają na końcach skrzydeł (w pobliżu przedniej krawędzi) charakterystyczne plamy, które są widoczne gołym okiem. Jaja *drosophili suzukii* są owalne, długości 0,4-0,6 mm, koloru białego z dwoma rurkami oddechowymi na jednym końcu. Larwy beznogie, koloru białego, kremowego. Żerują wewnątrz owocu, na którym tworzy się miękka plama, która później zapada się, dochodzi na niej do zakażenia chorobami grzybowymi lub bakteryjnymi, przez co owoc gnije.

Poczwarka czerwono-brązowa, długości 3,5 mm. Kształtu wrzecionowatego, posiada dwa palczaste wyrostki na czubku. Pełny cykl rozwojowy muszki plamoskrzydłej w zależności od temperatury trwa 50 dni (12 °C), 8,5 dnia (25 °C). Zimują osobniki dorosłe w opadłych liściach, na korze drzew, czy pod folią, agrowłókniną.

W ciągu roku może występować od 3 do 13 pokoleń, oczywiście w zależności od warunków klimatycznych.

■ Mszyca wiśniowo-przytuliowa (mszyca wiśniowa)***Myzus cerasi***

Pluskwik równoskrzydły z rodziny mszycowatych *Aphididae*. Mszyce czarne, długości ok. 2 mm, tworzą kolonie na zakończeniach młodych pędów czereśni i wiśni. Liście szczytowe marszczą się i skręcają spiralnie. Najbardziej opanowane liście przez mszyce, zasychają, a wzrost młodych pędów zostaje zahamowany. Formami zimującymi są jaja koloru czarne-

Tabela 3. Profilaktyka i zwalczanie – mszyca wiśniowo-przytuliowa

Mszyca wiśniowo-przytuliowa

- Wycinanie, usuwanie i niszczenie pędów zasiedlonych przez mszycę,
- Utrzymywanie w sadzie sprzyjających warunków dla występowania owadów, wrogów naturalnych mszyc: bzygowate, biedronkowate, złotooki, dziubałkowate, pasożytnicze błonkówki – mszycarzowate,
- Lustracje: przeprowadzać w okresie kwiecień-lipiec, co 2 tygodnie przeglądać ulistnienie 50 losowo wybranych drzew,
- Próg zagrożenia: 1 drzewo z koloniami mszyc w próbie 50 drzew,
- -Ochrona chemiczna: Mospilan 20 SP, opryskiwać przed kwitnieniem i w miarę potrzeby zabieg powtórzyć po kwitnieniu.

Tabela 4. Profilaktyka i zwalczanie – licinek tarninaczek

Licinek tarninaczek

- Pojawia się bardzo licznie co kilkanaście lat,
- Lustracje: nabrzmiewanie i pęknięcie pąków – pobrać z 10 losowo wybranych drzew po 20 pąków (razem 200) i przejrzeć pod binokulem,
- Próg zagrożenia: 10 pąków z gąsienicami,
- Lustracje: kwitnienie – przejrzeć na 10 losowo wybranych drzewach po 20 rozet kwiatowych (razem 200), na obecność szkodnika,
- Próg zagrożenia: 20-30 uszkodzonych kwiatów – konieczność zwalczania w następnym sezonie,
- Opryskiwanie drzew w fazie nabrzmiewania pąków, a najpóźniej w okresie ich pęknięcia,
- Zwalczanie chemiczne: Mospilan 20 SP.

Tabela 5. Profilaktyka i zwalczanie – kwieciek pestkowiec

Kwieciak pestkowiec

- Lustracje: należy przeprowadzać po koniec kwitnienia, strząsać chrząszcze z 35 losowo wybranych drzew (po 1 gałęzi z drzewa),
- Próg szkodliwości: 5 chrząszczy strząśniętych z 35 gałęzi,
- Zwalczanie chemiczne: Mospilan 20 SP.

go, błyszczące, składane pojedynczo na pędach czereśni. Wylęg larw następuje w kwietniu, po okresie żerowania na pąkach drzew, przenoszą się później na spodnią stronę liści i na najmłodsze pędy.

W czerwcu i lipcu pojawiają się uskrzydłone mszyce przelatujące na żywicieli wtórnych, do których należy w tym przypadku przytulia i przetacznik. Jesienią powracają na drzewa, aby po zapłodnieniu złożyć zimujące jaja.

■ Przędzeń pestkowiec***Neurotoma nemoralis***

Błonkówka z rodziny osnujowatych *Pamphiliidae*. Szkody powodują larwy zgromadzone w dużych oprzędach, które zjadają liście czereśni, a także wiśni, moreli, brzoskwini i śliwy. Błonkówka czarna, długości ok. 8 mm, jaja żółte, błyszczące, długości ok. 1,5 mm. Larwa zielona z czarną głową, długość ciała larwy do 2,5 cm. Formami zimującymi są larwy umiejscowione w kokonach ziemnych w glebie, na głębokości 20-25 cm. Przędzeń wylatuje w połowie maja. Samice składają 100 jaj na liściach. Żer larw trwa łącznie dwa

miesiące w oprzędach. W związku z tym, że przędzeń pestkowiec występuje w małym nasileniu, nie wymaga zwalczania.

■ Licinek tarninaczek***Argyresthia ephippiella***

Motyl z rodziny namiotnikowatych *Hyponomeutidae*. Motyl z brązowymi skrzydłami z podłużnymi białymi paskami. Jaja w kształcie gruszki, na początku czerwonożółte, później oliwkowozielone. Gąsienice długości do 6 mm, zielonożółte, żerują wewnątrz pąków kwiatowych czereśni, wiśni, brzoskwini oraz śliwy wyzerając ich zawartość. Pąki praktycznie się nie rozwijają, jednak jak już się rozwiną to więdną i opadają. Gąsienice wygryzają także otwory w zalążniach i zawiązkach owoców. Formą zimującą tego szkodnika są jaja, które są umiejscowione na korze lub pod łuskami pąków. Wylęg gąsienic następuje w kwietniu, tuż przed pękaniem pąków. Gąsienice wchodzi do ich wnętrza, gdzie niszczą pąki kwiatowe. Gąsienice przechodzą pięć stadiów larwalnych w okresie ok. czterech tygodni. Kiedy już zakończy żerowanie schodzą do gleby,

gdzie na głębokości ok. 5 cm przepoczwarczają się. Motyle pojawiają się w połowie czerwca. Lot ich trwa do pierwszej dekady sierpnia. W sierpniu składają jaja w spękaniu kory lub pod łuskami pąków.

■ Kwieciek pestkowiec***Anthonomus rectirostris***

Chrząszcz z rodziny ryjkowcowatych *Curculionidae*. Chrząszcz długości 4-4,5 mm, mają charakterystyczny cienki ryjek. Koloru szarobrązowego, na pokrywach mają poprzeczne przepaski, które składają się z jasnych łusek. Jaja białe, kształtu owalnego, długości 0,7 mm. Larwa biała, beznoga z puszką głową koloru brą-

zowego. Chrząszcze żerują w liściach i kwiatach, wygryzając w nich otwory.

Kwieciak najczęściej występuje w zaniedbanych, czy starych, opuszczonych sadach. Rzadko spotykany w sadach produkcyjnych. Samice składają jaja do zawiązków czereśni i wiśni. Na powierzchni owocu, w miejscu złożenia jaja występuje widoczne skorkowacenie.

Rozwój larwy nie wpływa na zahamowanie wzrostu i dojrzewania owoców. Formami zimującymi szkodnika są osobniki dorosłe w spękaniach kory oraz w ściółce. Wychodzą z ukrycia, gdy temperatura powietrza przekracza 9 °C. Po żerach na liściach i pąkach samice rozpoczynają składanie jaj do zawiązków owoców. Larwa i poczwarka rozwijają się wewnątrz pestki. W lipcu chrząszcz opuszcza pestkę, nie żeruje już wówczas, tylko zapada w diapauzę, która trwa do następnego roku.

■ Zwójki liściowe (szkodniki należące do rodziny zwójkowatych)

Tortricidae

W sadach występuje kilka gatunków zwojek m.in. zwójka różoweczka, siatkoweczka, wydłużka oczateczka, zwójka koroweczka. Szczególne zagrożenie stwarzają w okresie wiosennym. Wtedy to gąsienice wyżerają pąki, sprzędają rozwijające się młode rozety liściowe i kwiaty, a także konsumują je. W sadach zagrożonych przez gąsienice zaleca się zwalczanie w okresie przed kwitnieniem czereśni. Lustracje należy przeprowadzać kiedy na drzewach pojawi się zielony i biały pąk. Przejrzeć na poszczególnych kwaterach po 200 rozet (20 drzew x 10 rozet). Próg zagrożenia to 3-5 gąsienic żerujących w 100 rozetach.

Szkodniki glebowe

Przed założeniem sadu czereśniowego najlepiej zwalczyć szkodniki glebowe, takie jak pędraki i drutowce. Gdyż podgryzają korzenie i powodują osłabienie, stopniowe więdnienie i zamieranie drzew w młodych sadach. Wybierając miejsce do nowych nasadzeń należy wybierać pola wolne od pędraków, jak najdalej od pobliskich lasów. Obsiewamy pole odpowiednim przedplonem, np. gryk. Roślina ta zawiera taniny, które hamują rozwój pędraków. Zaleca się kilkakrotną mechaniczną uprawę gleby przy użyciu ostrych narzędzi (np. glebogryzarka). Uzupełniająco przed założeniem sadu można stosować środki chemiczne do zwalczania pędraków w glebie (Zalecenia Ochrony Roślin 2015/2016).

Ptaki

To specyficzna grupa szkodników, która co roku może powodować od 30% do 50% strat w zbiorach w sadzie czereśniowym. Najczęściej spotykanymi szkodnikami z tej grupy na terenie Polski są szpaki, ale równie uciążliwe mogą być kwiczoły. W celu odstraszenia ptaków stosuje się armatki hukowe, siatki ochronne na drzewa, metodę akustyczną płoszenia ptaków, która polega na emitowaniu nagranych na taśmie magnetycznej głosów ptaków drapieżnych.

Źródła:

1. Chorąży A. *Drosophila suzuki – realne zagrożenie. Praktyczny przewodnik dla plantatorów.* Hortus Media, Kraków 2015.
2. Wiech K. *Szkodniki drzew owocowych.* Plantpress 2008.
3. Boczek J. *Nauka o szkodnikach roślin uprawnych.* Wyd. SGGW 2001.
4. *Metodyka Integrowanej Ochrony Czereśni dla Doradców.*
5. <http://www.ho.haslo.pl/article.php?id=1821>

Edyta Rzeźnik DODR
we Wrocławiu
Fot. Ewa Kutkowska DODR
we Wrocławiu oraz Wikipedia

